

3 önce çocuklar

Türkiye'de Çocuklar için İyi Yönetişim, Koruma ve Adalete Doğru
Üç aylık raporu, sayı: 03/07

Bu proje, Avrupa Birliği'nin mali katkısı ile Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti tarafından ve UNICEF'in teknik desteği ile yürütülmektedir.

Bu yayında yer alan ifadeler Avrupa Komisyonu'nun resmi görüşlerini temsil etmemektedir.

neler oluyor?

'Çocuğumu en iyi şekilde nasıl yetiştirebilirim?' başlıklı Benim Ailem videosundan alınmıştır

Önce Çocuklar, bir dizi planlanmış etkinlik ile yol almaya devam ediyor. Türkiye'de çocukların gelişimi ve korunmasında iyileşme sağlamaya yönelik etkinliklerde araştırma, eğitim, kapasite geliştirme, tanıtım-savunu ve toplumsal seferberlik de yer alıyor.

Erken Çocukluk Gelişimi ve Etkili Anne-Babalık

Milli Eğitim Bakanlığı (MEB) Okul Öncesi Eğitimi Genel Müdürlüğü'nün liderliğinde geliştirilen Erken Çocukluk Gelişimi (EÇG) Strateji belgesinin son haline getirilmesine bir uluslararası uzman destek sunmaktadır.

Okul öncesi eğitimle ilgili yeni müfredat Temel Eğitime Destek Programı bünyesindeki bir komisyon tarafından değerlendirilmiştir ve üniversitelerden 130 akademisyen gözden geçirilmiş müfredatla ilgili olarak 2006 yılı Eylül başlarında Antalya'da eğitim almıştır. MEB Okul Öncesi Eğitimi Genel Müdürlüğü, gözden geçirilmiş müfredatın bir parçası olarak *Benim Ailem* eğitimini uygulamaya karar vermiştir ve 750 bağımsız ana okulu müdürü bu gelişme konusunda Aralık 2006'da bilgilendirilmiştir.

Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu'ndan (SHÇEK) yedi görevli Ağustos 2006'da *Benim Ailem* paketi konusunda supervizör olmak üzere eğitim almıştır. Bu kişiler, Toplum ve Aile Danışma Merkezleri'nde ana babalar ve bakıcılarla birlikte çalışan SHÇEK çalışanları ile 6 yaşından küçük çocuk barındıran SHÇEK kurumlarındaki görevlilere rehberlik hizmetleri verecek ve gözlemlerde bulunacaktır. Adalet Bakanlığı'ndan 48 sosyal çalışmacı, psikolog ve öğretmen, tutuklu bulunan kadın ve çocukların gözetiminden sorumlu diğer Bakanlık personeline destek olmak üzere *Benim Ailem* paketi konusunda eğitim almıştır. MEB'nden 580 yaygın eğitim öğretmeni, Ağustos ve Aralık 2006 ayları arasında *Benim Ailem* paketini ana babalara aktarmak üzere eğitim almıştır. Yaklaşık 200 kadar okul öncesi öğretmeni, Benim Ailem eğitim paketini tüm ülkede akran gruplarına da yayınlatacak biçimde halen ana-babalara eğitim vermektedir.

7-19 yaşları arasında çocukları olan ailelere yönelik *Benim Ailem* paketinin taslak versiyonu Ağustos ayında tamamlanmış, pilot uygulamalar da Kasım ayında seçilen Adalet Bakanlığı, SHÇEK kurumları ve MEB'nde başlatılmıştır. 0-6 yaş paketi EÇG ve etkili anne-babalık becerilerine odaklanırken, daha büyük yaşlarda çocukları olan ailelere yönelik paket çocuklarla ana babaları arasında örneğin çocuk hakları, eğitim, yaşam becerileri ve kişisel gelişim gibi konulara ilişkin iletişimin önemini vurgulamaktadır. Daha büyük yaşlarda çocukları olan ailelere yönelik paketin pilot uygulaması başlamıştır ve MEB Özel Eğitim Genel Müdürlüğü her eğitimden gelen geri bildirimleri materyali 2007 yılının ilk üç ayı içinde son haline getirecek biçimde değerlendirmektedir. Eğitimlerin ise Nisan ayında başlaması beklenmektedir.

Eğitim

Eğitim Ortamlarında Şiddetin Önlenmesi ve Azaltılmasına Yönelik Strateji ve Eylem Planı Milli Eğitim Bakanı tarafından Ekim 2006'da Elazığ'da kamuoyuna duyurulmuştur. Konuya ilişkin yaşam becerileri mesajları içeren kitap kapları 6-12 sınıflardaki 4.5 milyon öğrenciye dağıtılmıştır. Ergenlere yönelik kapsamlı bir yaşam becerileri eğitim paketi hazırlanması için uzman bir firma görevlendirilmiştir.

Telafi eğitimi ihtiyaç analizi ile ilgili saha çalışması Ağustos 2006'da başlamıştır ve MEB Türkiye'de telafi eğitimi ile ilköğretim arasındaki en etkili geçiş sistemini belirlemek üzere çeşitli uygulama modellerini inceleyecek bir

Milli Eğitim Bakanı
Doç. Dr. Hüseyin Çelik
13 Ekim 2006'da Elazığ'da

çalışma grubu oluşturmuştur. Eylül 2006'daki *Önce Çocuklar* ara dönem değerlendirmesinin ardından MEB İlköğretim Genel Müdürlüğü telafi eğitimi çalışma planını yeniden Jandarma Genel Komutanlığı'na sunmuştur. Taslak müfredat üzerindeki çalışmalar Kasım ve Aralık 2006'da sürmüştür. Yeni güncellenmiş müfredatın ve eğitim materyallerinin Nisan sonunda tamamlanması beklenmektedir. Telafi eğitimi öğretmen ve yönetici eğitimlerinin ardından 2007-2008 ders yılının başında ülke ölçeğinde uygulanmak üzere hazır hale getirilecektir.

Koruma

Çocuk istismarı ve aile içi şiddet araştırmasını yapacak bir danışman belirlenmiştir. Araştırma metodolojisi, SHÇEK, Jandarma, Türkstat, Adalet Bakanlığı, MEB ve Türkiye Barolar Birliği ile yapılan toplantıların ardından hazırlanmıştır. Araştırmadan nelerin beklendiği belirlenmiş, danışman da 2007 yılının ilk üç ayı içinde belirlenecek ulusal ekibin görev tanımını hazırlamıştır.

Çocuk bakımında uluslararası asgari standartlar, AB politikaları ve örnek uygulamalar değerlendirmesi hazırlanmıştır ve ana baba bakımından yoksun çocukların bakım ve korunması ile ilgili asgari ulusal standartlar seti de kısa sürede uygulamaya konulacaktır.

Yasalarla sorunu olan çocuklarla ilgili görev yapan 33 Adalet Bakanlığı personeli eğitim elkitabını Ankara ve Kayseri'deki tutukevi görevlileri ile 2006 Ağustos'unda ön teste tabi tutmuştur. Elkitabı ayrıca Ekim ayında gerçekleştirilen bir kapasite geliştirme çalıştayında da değerlendirilmiştir. Bu çalıştayda yasalarla sorunlu çocuklara saygılı davranılması, depresyonla ilgilenme, öfke yönetimi ve madde kullanımı gibi konular görüşülmüştür. Elkitapları Adalet Bakanlığı'nın değerlendirmesinin ardından Kasım ayında taslak olarak bastırılmıştır. Çocuklarla iletişim konulu olup yargı personeline yönelik bir elkitabının ve yasalarla ilgili çocuklar konusundaki ilgili süreci açıklayan bir videonun hazırlıkları 2007 yılında başlayacaktır.

Çocuk adaleti eğitim müfredatını gözden geçirecek ulusal ekip Eylül ayında bir uluslararası danışmanla çalışmaya başlamıştır. Raporun 2007 yılının ilk üç ayı sonuna kadar hazır olması beklenmektedir.

Uusal bir danışman tarafından cezai ehliyet yaşı ve alternatif uyumsuzluk çözüm yöntemleri konulu araştırma Aralık 2006'da tamamlanmıştır.

Türkiye Barolar Birliği, Çocuk Haklarına Dair Sözleşme (ÇHS) ve diğer uluslararası belgeler doğrultusunda çocuklarla ilgili yasal düzenlemeleri gözden geçirme çalışmasının eşgüdümünü sürdürmektedir.

UNICEF Haziran ve Ekim aylarında çocuklara yönelik bağımsız bir ombudsmanlık oluşturulması konusunu ve önde gelen bir parlamenterle mevzuattaki yetkilerin bir portföyünü çıkarmanın mümkün olup olmayacağını görüşmüştür. Parlamenterler, Adalet Bakanlığı ve SHÇEK'le bu konuya ilişkin görüşmeler sürecektir.

Koordinasyon ve izleme

Çocuklarda yönelik 25 yaşam kalitesi göstergesi, Binyıl Kalkınma Hedefleri doğrultusunda sağlanan ilerleme ve AB'nin çocuklarla ilgili göstergeleri bağlantısı veri toplama ve izleme sisteminin (*DevInfoTürk*) geliştirilmesi çalışması Kasım 2006'da tamamlanmış, il müdürleri ile vali yardımcılarının katıldıkları il planlama toplantıları da gene aynı ay içinde Gaziantep ve Antalya'da gerçekleştirilmiştir.

İçişleri Bakanlığı ve Türkstat 25 göstergeli sistemin eşgüdümünden ve izlenmesinden sorumlu personeli belirlemiştir ve *DevInfoTürk*'ün uygulanması ile ilgili bölgesel eğitim çalışmalarına 2007'de başlanacaktır. İçişleri Bakanlığı bütün illerden 2004-2006 dönemine ilişkin verilerini sunmalarını talep etmiştir.

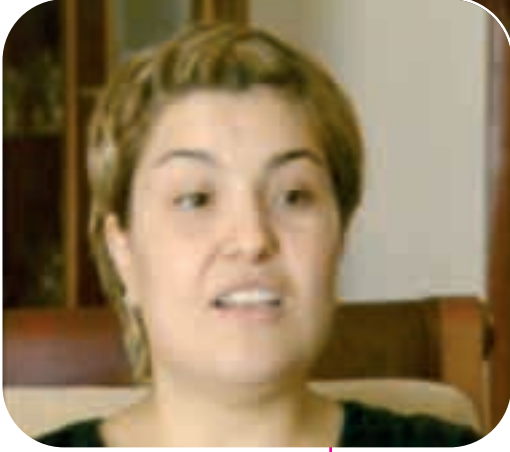
İzmir Buca Eğitimevi'nin iç görünümü

Çocuklara ilişkin 25 Yaşam Kalitesi Göstergesi 6 Kasım'da Gaziantep'te açıklandı

benim ailem'i yaygınlaştırırken

Gaziantep'te
ki Benim
Ailem
eğitiminin
neşeli
anlarından
biri

Tuğba Gürsoy:
"Eğitimcimiz bize yepyeni
bir dünya verdi"

Halil Demir: "Annem çok
değişti ... şimdi
öğrendiklerini bize
aktarmaya çalışıyor"

Çocuk yetiştirirken belirli uygulamalar gerekli

Gerek çocuk gerekse ailesi açısından mantıklılığı ve avantajları su götürmez olsa bile, etkili çocuk yetiştirme uygulamaları günümüz dünyasında henüz yeterince yaygın değildir ve Türkiye de bu duruma bir istisna değildir: Milli Eğitim Bakanlığı (MEB) ve UNICEF tarafından desteklenen ve 2003 yılında gerçekleştirilen bir taban araştırması, Türkiye'deki aileler arasında çocuk yetiştirme becerilerinin yetersiz desteklenmesi gerektiğini aksi durumda daha ilk yıllarında çocukların gelişme potansiyellerinin engellenebileceğini ortaya koymaktadır.

Araştırmaya göre annelerin %47'si çocuk yetiştirme ile ilgili uygulamaları kendi annelerinden öğrenmektedir ve temel eğitim almamış anneler arasında bu oran %63'e çıkmaktadır. Gene aynı araştırma, annelerin %67'sinin çocuklarını düzenli sağlık kontrollerine götürmediğini, bu durumda olanların %80'inin de bunu gerekli görmediğini ortaya koymuştur. Dahası, araştırma kapsamındaki annelerin %53'ü çocuklarını fiziksel cezalarla disipline etme eğilimindedir; sorunları tartışarak çözmeyi yeğleyenler ise ancak %12'de kalmaktadır.

Benim Ailem eğitim programı

Benim Ailem paketi, *Önce Çocuklar* çerçevesinde, Erken Çocukluk Gelişimi (EÇG) kapsamında geliştirilmiştir. Bu haliyle paket 6 yaşından küçük çocuklara yönelik ana baba davranışlarını olumlu biçimde etkileme hedefine yöneliktir. Bu çerçevede bugüne dek tahminen 100 bin ana-babaya eğitim verilmiştir. Eğitim almış bu ana-babaların edindikleri bilgileri en az iki akraba veya yakın arkadaşla paylaşmaları beklenmektedir. Paketin uygulanmasından sonra yapılan testler eğitime katılan ana babaların çocuklarına daha fazla zaman ayırdıklarını, düzenli sağlık kontrolleri için çocuklarını sağlık merkezlerine götürdüklerini ve fiziksel cezaya daha az başvurduklarını göstermiştir. Bu sonuçlar, daha sonraki izleme ve değerlendirme çalışmalarıyla da teyit edilmiştir.

MEB Çıkarlık ve Genel Eğitim Genel Müdürü Esat Sağcan şöyle demektedir: "Benim Ailem eğitiminin etkililiğini araştıran uzmanlar, iletişim becerileri ve

olumlu disiplin yöntemleri konusunda eğitim gören ana babaların çocuklarının eğitimlerinde daha başarılı olduklarını saptamışlardır.”

Olumlu sonuçlar

Benim Ailem paketi yaygınlaşırken, annelerin programı ana baba-çocuk ilişkilerinde olumlu değişiklikler yaratma açısından yararlı ve etkili buldukları açıktır. İki yaşındaki Umud’un annesi Tuğba Gürsoy *Benim Ailem*’den bir arkadaşı aracılığıyla haberdar olmuştu. Gürsoy, arkadaşının çocuklara yönelik tavrında olumlu değişiklikler olduğunu gözleyerek eğitim programına bulunduğu yerdeki Halk Eğitim Merkezi’nde katıldı: “Eğiticimiz çok yeterli ve deneyimli bir kişi, bize yepyeni bir dünya tanıttı. En başından, çocuğumun söylediklerine kulak vermeyi, onun benim çocuğum olmanın ötesinde bir birey olduğunu ve kendisini ifade edebilmesi gerektiğini öğrendim.”

Bir eğiticinin görüşleri: “Grup oturumları sırasında annelerin deneyimlerini paylaşımlarına tanık olmak beni çok mutlu ediyor. Örneğin bir seferinde üç anne, çocuklarının gece yataklarını ıslattıklarını, ancak yeşil kitapçıkta verilen ipuçları ve tavsiyelerden hareketle bu sorunu çözdüklerini konuşmaktaydı.”

‘Yeşil kitapçık’ veya *Çocuğumu en iyi şekilde nasıl yetiştirebilirim?* başlığını taşıyan kullanıcı dostu bir el kitabıdır. Bu kitapçık programa katılan annelere dağıtılmaktadır. Kitapçık, tuvalet eğitimi, uyku, olumlu disiplin, iletişim becerileri ve bunun gibi konularda çocuk yetiştirme uygulamalarını özetlemektedir.

“Ne yazık ki ilkökul eğitimi bile almamış bir anne bile, Benim Ailem eğitimini tamamladıktan sonra komşusunun çocuğu evden kaçtığında polise başvurabilmiştir. Bu sayede, çocuğun daha kenti terk etmeden bulunmasına yardımcı olmuştur.”

Kötü alışkanlıkların bırakılması

Benim Ailem eğitiminin önemli bir yanı da, geleneksel çocuk yetiştirme biçimlerine özgü olup gerçekten zararlı olabilecek birtakım anlayışların, tutumların ve yanlış bilgilerin iyiyeye doğru değişmesidir. Örneğin bir eğitici diyor ki, “bir anne tetanoz aşısının kelliğe yol açabileceği endişesinden hareketle gebelik öncesinde büyük önem taşıyan bu aşığı yaptırmamıştır. Ancak aynı kişi eğitim sırasında, önceki dedikoduların kendisini yanlış yönlendirdiğini ve sonuçta aşı olduğunu” belirtti.

“Bir başka anne ise, çocuklarına karşı müşfik olma adına onların her istediklerini yaptığını söyledi. Ancak bu anne çocuklarını bir türlü mutlu edemiyordu; çünkü aslında bu yanlış düşünce sonucunda onları şımartıyordu. Eğitim sayesinde öğrendi ki, etkili bir çocuk yetiştirme çocuğun her isteğine boyun eğmenin çok ötesinde bir şeydir. Daha önemlisi, bu anne, kendisinde babasında çocuklarıyla iletişime girmeleri ve çocuklarının model alabilecekleri olumlu davranışlar sergilemeleri gerektiğini gördü.

“Bunların dışında, disiplin adına her durumda çocuklarını cezalandırma yoluna giden anne örnekleri de vardı. Sonuçta bu anneler, böyle bir tutumun mantıksız olmanın ötesinde çocuklar açısından çok zararlı olabileceğini de fark ettiler.”

Programın yaygınlaştırılması

Önce Çocuklar kanalıyla Benim Ailem paketi, 7–19 yaş grubundan çocukları olan aileleri de kapsayacak ikinci bir format üzerinden hazırlanmaktadır. Bu format, hem çocuklar hem de ana babaları için iletişim ve yaşam becerileri eğitimi üzerinde odaklanacaktır. Paketin daha özlü, ‘çekirdek’ versiyonu 2007 yılında belediyeler, askeriye ve STK’lar dahil olmak üzere daha çok sayıda kurum ve kuruluş tarafından uygulanacaktır.

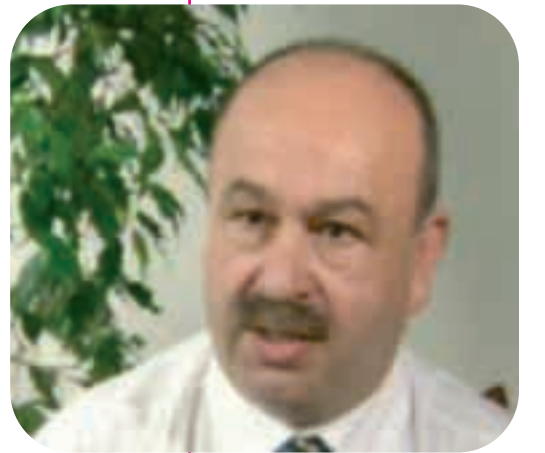
Milli Eğitim Bakanlığı (MEB) Çıracılık ve Yaygın Eğitim Genel Müdürlüğü, SHÇEK, Adalet Bakanlığı, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı, Anne-Çocuk Eğitim Vakfı (AÇEV) ve UNICEF temsilcilerinden oluşan 50 kişilik bir toplulukla birlikte Ağustos 2006’da *Benim Ailem* ile ilgili bir yaygınlaştırma stratejisi geliştirmek üzere bir çalıştay gerçekleştirdi. Halen üzerinde durulmakta olan yaygınlaştırma stratejisinin bir parçası olarak özgün programın daha kısa bir versiyonu hazırlandı. Bundan

Esat Sağcan: “Aldıkları eğitim sayesinde aileler artık çocuklarına kulak veriyor”

Benim Ailem eğiticisi Tülay Çavuş: “Annelerin ne kadar değiştiklerini görmek çok güzel”

Benim Ailem ulusal danışmanı Kadir Akbulut “Çocuk yetiştirme her ana babanın öğrenmesi gereken temel bir beceridir”

Çocuk gelişimine yönelik Benim Ailem odağı, Türkiye’de çocuk yoksulluğu sorununa uzun erimde çözüm bulunmasının önemli bir bileşeni olacaktır

amaçlanan, ana babaların ulaşılmaması güç yörelerde yaşadıkları veya özgün programda yer alan 16 oturumun hepsine katılamayacakları durumlarda uygulamayı kolaylaştırmaktır. Kısa versiyonda 6 temel modül vardır: birlikte dinleme ve öğrenme; duyguları anlama ve kendimizi ifade etme; çocukların davranışlarını anlama; olumlu disiplin yöntemleri; oyunun çocuk gelişimindeki önemi; gelecek ve şimdi yapılacaklar.

Benim Ailem’in bu daha kısa versiyonunun uygulanması, son dönemde kadınların ve çocukların durumlarının iyileştirilmesi konusunda giderek daha duyarlı hale gelen belediyeler, STK’lar ve askeriye açısından görece daha kolay olacaktır.

Bu arada, çocuk yoksulluğunu karakterize eden olgular olarak örnek vermek gerekirse yüksek bebek ölüm hızı, kötü beslenmenin yaygınlığı, kız çocukların ilköğretim ve devamlılık oranlarının düşüklüğü, giderek daha çok sayıda çocuğun sokak yaşamına yönelmesi, şiddet ve suiistimal olaylarının sıklığı gibi sorunların azaltılması için kaynakların sağlık, su, sanitasyon ve eğitim, özellikle de okul öncesi eğitim alanındaki kaynakları birleştirilmesi gerekliliği bir süredir kabul görmektedir.

Benim Ailem, Türkiye’de çocuk yoksulluğu sorununun çözümünde kalıcı çözümünde önemli bir bileşen olmalıdır. Önemli EÇG çalışmalarından biri olan High/Scope Eğitim Araştırma Vakfı tarafından 2005’te yayınlanan Perry Okul Öncesi Uzun Dönem Araştırması’na göre EÇG alanında yapılan 1 dolarlık yatırım 30 yıl içinde 17 dolarlık geri dönüş sağlamaktadır.

Babaların katılımı

Benim Ailem paketi çevresindeki bütün ortaklar çocuk yetiştirmeye babaları daha fazla katmanın ve bunu özendirilmenin büyük önem taşıdığını kabul etmektedir. Türkiye’de toplumsal cinsiyet rolleri geleneklerce hayli katı biçimde tanımlanmaktadır ve çocuk büyütme büyük ölçüde annelerin işi olarak görülmektedir. Özellikle küçük çocuklar söz konusu olduğunda babaların çocuk yetiştirmedeki rolleri çok geridedir. Çocuk yetiştirmede iyi ve doğru uygulamaların ülke ölçeğinde benimsenmesi ve bunlara başvurulması, bu tutumun değiştirilmesine bağlıdır.

Benim Ailem eğitimlerine daha fazla babanın katılmasına yönelik kampanya 2005’te Benim Ailem uygulamalarıyla birlikte başlamıştır. Çocuk yetiştirmede babanın rolünün önemini vurgulayan ve erkeklerin bu alanda eşlerine verebilecekleri olumlu desteği vurgulayan ve Benim Ailem çerçevesinde hazırlanan bir mektup 25 bin evde babalara dağıtılmıştır.

Babaların Benim Ailem eğitimlerine daha fazla katılmaları Türkiye’de çocuklar açısından ileriye doğru atılmış önemli bir adım olacaktır

Van'da Benim Ailem eğitimi: tahtada yazılı konu başlığı "güvenli annelik"

Bu mektupta yer verilen noktalara ilişkin görüşleri alındığında babaların çoğu konuya özellikle ana baba eğitiminin olumlu sonuçlarına değinen öykülere ilgi duyduklarını belirtmiş, aileleriyle iletişimlerini geliştirme konusuna olumlu yanıt vermiştir. Kampanyayla birlikte eğitimlere katılan babaların sayısında kayda değer bir artış görülmüştür; bununla birlikte, katılan babalar annelere göre halen düşük orandadır. Babalara mektup girişiminin başarılı olduğu ve yaygınlaştırılması gerektiği genel olarak kabul görmektedir.

Askerlik Türkiye'de bütün gençler için zorunlu olduğundan, kısa versiyonun askerlik hizmetinde uygulanması bir sonraki kuşak babalar için önemli bir ileri adım oluşturacaktır. Kısa versiyonda öğrenilen dersleri uygulamaya geçirebilecek pek az kişi olsa bile — askerlikte aileleriyle düzenli temasta olmadıkları için- bu eğitimi alanların askerliklerini tamamladıklarında olumlu çocuk yetiştirme yöntemlerine daha açık hale gelmeleri, hatta belki de sivil yaşamlarında bu eğitimi bir kez daha almaları beklenmektedir.

Ulaşılması güç yörelerdeki aileler

Paketin kırsal yörelerdeki ailelere ulaştırılmasını sağlamak programın yaygınlaşmasında önemli bir hedeftir; çünkü bu yörelerde temel hizmetlere erişim sınırlıdır ve çocuk yoksulluğu da yaygındır. Bu durum, kırsal kesimdeki aileleri paketin öncelikli hedefleri konumuna yerleştirmektedir.

Ne var ki, ulaşılması güç kırsal yörelerdeki ailelere ulaşmak sorunlu bir iştir. Kırsal kesimdeki nüfus genel olarak tarımla uğraşmaktadır ve kimi ailelerin hasat zamanı topluca başka yerlere mevsimlik çalışmaya gitmeleri bir çok ana baba açısından devamlılık sorunları ortaya çıkarmaktadır. Örneğin Şanlıurfa'da birçok katılımcı 16 modülün hepsini birden tamamlayamamıştır. Okur yazarlık oranının düşüklüğü ise birçok ana babanın en basit metinleri bile okumakta güçlük çekmesi anlamına gelmektedir.

Kısa paket bu açıdan önemli bir rol oynayacaktır; çünkü kırsal kesimdeki ana babaların eğitimi tamamlamaları daha kolay olacak, ayrıca mesajlar daha özlü verildiğinden bunların okuma yazması sınırlı kişiler tarafından bile anlaşılması mümkün olabilecektir. Bu merkezler ancak ilçe ve il merkezlerinde olduklarından, Halk Eğitim Merkezlerine devamlılık da birçok kişi açısından sorunlu olmaktadır. Bir çözüm yolu olarak ilkokullardan eğitim mekanları olarak yararlanılması ve böylece hem seyahat masraflarının azaltılması hem de katılımın kolaylaştırılması yoluna gidilmiştir.

Hizmetlere erişimin güç, çocuk yoksulluğu oranlarının ise yüksek olduğu kırsal yörelerdeki ailelere ulaşılması Benim Ailem programının öncelikleri arasındadır

tutukluyken bakım

*Ekip İzmir Cumhuriyet
Başsavcısı ile çocuk
tutukevleri konusunu
görüştü*

Önce Çocuklar projesinden bir ekip, özgürlüklerinden yoksun kalmış çocuklarla ilgilenen görevlilere verilen eğitimin etkilerini izlemek üzere 2006 yılı Ekim ayında Bergama, İzmir ve Kayseri’de Adalet Bakanlığı’na bağlı kurumları ziyaret etti.

Buca Çocuk Eğitimevi, İzmir

Buca’daki merkezde çok az sayıda çocuk — 11 erkek çocuk — ve toplam 63 personel bulunmaktadır. Bunlardan 15’i Buca’da geçici olarak görevlendirilmiş kişilerdir. Personel toplantıları aylık olarak yapılmakta, yönetimin personel temsilcileri ile yaptığı haftalık toplantılarda ise gündeme gelen çeşitli konular ve sorunlar ele alınmaktadır. Görüldüğü kadarıyla personel içi iletişim düzenli eğitimler sayesinde güçlenmiş, roller ve sorumluluklar net biçimde belirlenmiştir. Bütün personel katıldığından eğitimler etkili olmuştur ve ayrıca bu eğitimlerin evlerdeki aile ilişkilerini de olumlu etkilediği görülmüştür. Buradaki çocukların çoğu okula gitmektedir. Belirtildiğine göre şimdi çocuklar güvenlik personeli ve idare ile daha rahat konuşabilmektedirler.

Ziyaret günleri Pazar olduğundan psiko-sosyal personel çocukların aileleriyle tanışma imkanı bulamamaktadır. Eğitim sayesinde personel tarafından benimsenen daha anlayışlı yaklaşımlar çocuklar tarafından suiistimal edilmeye çalışıldığında ortaya kimi sorunlar çıkmaktadır. Personel ayrıca, çalışanların sık değişmesinin önlenmesi halinde eğitimlerin daha da etkili olabileceğini belirtmiştir.

Bergama Çocuk Tutukevi

Bergama Çocuk Tutukevi’nde 212 çocuk ve 40 infaz koruma görevlisi bulunmaktadır. İki psikolog, çocuklar ve ziyarete gelen aileleri ile eğitim yapabilmektedir. Personel sayısı sınırlı olduğundan çocukların katılımı rotasyon usulü sağlanmaktadır. Çocuklarda gece geç vakitlere kadar yatmama eğilimi vardır. Bu da sorun yaratmaktadır çünkü gece vardiyasında çalışanların sayısı sınırlıdır ve psiko-sosyal personel gece kurumda bulunmamaktadır. Bununla birlikte personel, eğitimlerin başlamasından bu yana çocukların davranışları üzerinde daha etkili olabildiklerini belirtmiştir; çocuklar da bu eğitime daha fazla iletişime girerek yanıt vermektedir.

*Personel,
Önce
Çocuklar
proje ekibine
İzmir Buca
Çocuk
Eğitimevi’ni
gezdireyor*

Genel bir iyileşme görülmekte, ancak personel arası iletişim konusu dahil olmak üzere ekip çalışması konusunda hala birtakım sorunlar bulunmaktadır; çocuk haklarına ilişkin duyarlılık artmıştır ve bakım altındaki çocuklar arasında kendine zarar verme ve cinsel istismar olaylarında %90 azalma olduğu belirtilmiştir. Personel, güvenlik, ekip çalışması ve çocukların bakımına odaklanmayı etkileyen personel yetersizliği ve altyapı ile ilgili problemleri belirtmiştir.

Kurumdaki çocuk sayısının kapasitenin üstünde olması da eğitimin olası olumlu sonuçlarını köreltmektedir. Bazı koşullarda 10 çocuk yerine 18 çocuğa kadar kaldığı görülmüş ancak Adalet Bakanlığı koşulların iyileştirilmesi için acil tedbirler almıştır. Aynı kurumda 100'ü aşkın yetişkin de kalmaktadır ve bu durum personelin tutumlarını ayarlamalarında güçlükler yaratmaktadır.

Kayseri İncesu Çocuk Tutukevi

İncesu Tutukevi'nde 22 çocukla ilgilenen altı infaz koruma görevlisi, bir öğretmen ve bir psikolog bulunmaktadır. Tek tek aile eğitimleri yapılmakta, çocuğun serbest bırakılmasından sonraki durumu da izlenmektedir. Çocuklar düzenli olarak sabah 8'de kalkmakta, gece saat 11'de yatmakta, bu saatler arasında ise çeşitli etkinliklerde yer almaktadır. Personelin belirttiğine göre çocuklara daha iyi, daha rahat ve sabırlı davranılmaktadır ve çocuklar ile personel arasındaki iletişim de daha güçlü ve olumlu hale gelmiştir.

Başlıca sorunlar ise, bu kurumda psiko-sosyal destek olmayışı, öğretmenin emekliliğinin yaklaşması ve özellikle gece vardiyalarında personel sayısının azlığıdır.

İlk raporlar

Üç merkezde personel ve çocuklarla yapılan görüşmeler, personelin artık çocuklara yönelik sorumluluklarının daha fazla bilincinde olduklarını göstermektedir. Çocuklara göre personel kendilerine daha saygılı ve değer verici biçimde yaklaşmaktadır.

Ancak, davranışsal değişiklikler daha uzun zamanda gerçekleşir: Kurumlardaki ağır iş yükü ve fiziksel koşulların yetersizliği, idarenin ve personelin yeni edindikleri bilgi ve becerileri en etkili biçimde yaşama geçirmesini önlemektedir. Ayrıca belirtmek gerekirse, kapalı tutukevlerindeki çocuk sayısı, eğitilmiş personelin edindiği yeni ve çocuk dostu becerileri daha rahat yaşama geçirebildiği açık islahevindeki çocuk sayısından daha fazladır.

Üç kurumdaki personelin genel kanısı, eğitimlerin daha uzun ve detaylı olması, bu eğitimlere düzenli tazeleme kurslarının eşlik etmesi, çocuk hakları ve ekip çalışması konularında daha fazla eğitim yapılması gerektiği yönündedir.

İzmir Buca Çocuk
Eğitimevi'nde çocuk
odalarından biri

yaşam kalitesi göstergeleri

*Lila Pieters:
"Türkiye'deki
çocuklara
yönelik bu
projeye
sağladıkları
cömert
finansman
n dolayı
Avrupa
Komisyonu'n
a teşekkür
ederim"*

*Dr Ahmet Altıparmak:
"Veri toplama sorununu
çözeceğiz"*

*Dr Hilal Bolat:
"DevInfoTürk sisteminden
elde edilecek veriler bizim
için çok değerli"*

İçişleri Bakanlığı İl İdareleri Genel Müdürlüğü, Türkiye İstatistik Kurumu'nun (Türkstat) da desteğiyle Türkiye'deki çocukların durumunu izlemeye yönelik bir dizi gösterge geliştirmiştir. Binyıl Kalkınma Hedefleri (BKH) ve Avrupa çocukları kapsama göstergelerine atıfla 25 Yaşam Kalitesi Göstergesinin (25 YKG) geliştirilmiş olması, *Önce Çocuklar* projesi şemsiyesi altında gerçekleştirilen en önemli adımlardan biridir.

BKH ve AB modellerinde çok benzer biçimde, 25 YKG de birbiriyle ilişkilidir. Başka bir deyişle, bu göstergelerden birinde sağlanan ilerleme, diğer göstergeleri de olumlu yönde etkileyecektir. Ayrıca, bütün veriler cinsiyete göre ayrıştırılacaktır. BKH'lerdeki ilerlemeleri izlemek üzere geliştirilen BM *DevInfo* sisteminin Türk versiyonu *Önce Çocuklar* projesi kapsamında geliştirilmiştir ve bunun bir versiyonu 25 YKG'yi izlemekte kullanılacaktır. Türkstat ayrıca, her bir göstergenin tam tanımı, hesaplanma yolları ve veri kaynakları ile ilgili bir kılavuz kitapçık hazırlamıştır.

İlk *DevInfoTürk* sistemleri 2006 yılı Kasım ayında Gaziantep ve Antalya'da il vali yardımcılarının ve il planlama müdürlerinin katıldıkları bir çalıştayda tanıtılmıştır. Çalıştaya katılanlar, bölgesel eşitsizlikler, çocuk yoksulluğu ve toplumsal cinsiyet eşitliği gibi kavramları tartışma fırsatı bulmuşlardır. Sistem, 2007 yılının ikinci üç aylık döneminde uygulama ve kullanıma ilişkin eğitimlerle birlikte bütün Türkiye'de yaygınlaştırılacaktır.

DevInfoTürk sisteminin uzun erimli vizyonu, tüm Türkiye'deki çocukların sağlığını ve esenliğini ilgilendiren meselelerde veri toplama, izleme, planlama ve tanıtım-savunu çalışmalarını güçlendirmektir ve bu husus Gaziantep'teki ilk toplantıya katılanlarca da dile getirilmiştir.

İçişleri Bakanlığı İller İdaresi Genel Müdürü Dr. Ahmet Altıparmak şu gözlemlerde bulunmuştur: "Uzun süredir başımızı ağrıtan veri toplama sorununu bu proje ile

çözmüş olacağız ve projenin asıl başarısı da çocukların yaşam kalitesindeki ilerleme ve gelişmeleri izleme kapasitesinin oluşturulması olacaktır.”

İçişleri Bakanlığı İller İdaresi Genel Müdürlüğü Daire Başkanı Nevzat Korkmaz ise sunları söylemiştir: “Bugünkü hükümet politikası, bu göstergelerin ışık tuttuğu temel hizmet sunumu sorunlarını ortadan kaldırmaya yöneliktir. İlgili bakanlıklar ve kuruluşlar yıllardır bu soruna çözüm bulmaya çalışıyor. Eldeki göstergeler, durumu analiz edip işe yarar çözümler üretmemizde bizim için güvenilir bir veri kaynağı olacak.”

Proje’de çalışan Türkstat uzmanlarından Serap Ayhan’ın görüşleri ise şöyle: “25 YKG kalkınma çabalarına, ülkedeki eşitsizliklerin azaltılmasına katkıda bulunacak.

Serap Ayhan: “25 YKG ülkedeki eşitsizliklerin azaltılmasına katkıda bulunacak”

Tek tek her göstergedeki ilerlemeleri il il takip edebileceğimizden, eşitsizlikleri makul düzeylere indirme gibi bir hedefi benimseyebiliriz.”

Sağlık Bakanlığı’ndan Dr Hilal Bolat: “Bu 25 YKG tam zamanında geliştirildi — göstergelerden ilk altısı, bizim halen yürütmekte olduğumuz projenin tam merkezinde yer alıyor. *DevInfoTürk* sisteminde derlenen veriler bizim için çok büyük değer taşıyor.”

larına gitmeleri ve ayrıca çocuk yoksulluğunun azaltılmasına yönelik il düzeyi stratejilerin etkinliğini değerlendirmeleri bakımından çok değerli araçlar sağlıyor. Bu da, Türkiye’de çocuk koruma alanına daha fazla kaynak ayrılması, çocuk haklarının yaşama geçirilmesi çalışmalarının ÇHS ve örneğin Avrupa Sözleşmesi gibi diğer belgeler doğrultusunda gereğince izlenebilmesi anlamına gelmektedir.”

DevInfoTürk, 25 YKG’ye ilişkin olarak toplanan verilerin dinamik bir yapı taşımasını sağlayacak biçimde hazırlanmıştır. Örneğin, göstergelerden birinin bir başka göstergesiyle karşılıklılığı ele alınabileceği gibi, bir ilin verileri de diğer bir ilin verileriyle karşılaştırılabilecektir. Göstergelerin kapsadığı alan ise, veritabanının kısa sürede Türkiye’de kalkınma sorunlarıyla ilgilenen bütün kurum ve kuruluşlar için temel bir kaynak haline geleceğine işaret etmektedir.

Dolayısıyla, her bir il tarafından toplanan verilerin kalitesi, yalnızca doğruluk açısından değil ayrıca bir girdi olarak da proje için büyük önem taşımaktadır.

İçişleri Bakanlığı, veritabanını başlatabilmek için bu amaçla her ilden 2004-2006 dönemine ilişkin veri talep etmiştir.

Ayrıca, 2007 yılı sonuna kadar bir “Çocuk Esenliği Endeksi” oluşturulmasına yönelik planlar da vardır.

Nevzat Korkmaz: “Bu göstergeler, analiz edebileceğimiz güvenilir bir veri kaynağı sağlayacak”

Yaşam kalitesi göstergeleri

- 1 Sağlık personeli yardımıyla yapılan doğumların oranı;
- 2 Rutin aşılama oranı;
- 3 Düşük doğum ağırlıklı bebek oranı;
- 4a Bebek ölüm hızı (0–28 gün, 1–11 ay ve 0–11 ay);
- 4b Beş yaş altı ölüm hızı;
- 5 Gebeliği önleyici modern yöntem kullanım oranı;
- 6 Sağlık sisteminde hekim başına ve yatak başına düşen kişi sayısı;
- 7 Yetişkin okur-yazarlık oranı;
- 8 Okul öncesi eğitimden yararlanan çocuk oranı (48–71 ay);
- 9 İlköğretimde 8. sınıfa erişim oranı;
- 10 İlköğretimde net okullaşma oranı;
- 11 Ortaöğretimde net okullaşma oranı;
- 12 Meslek edindirme amaçlı yaygın eğitim programlarından yararlananların sayısı, kurs sayısı ve kurs başına düşen kişi sayısı;
- 13 Yasal bildirim süresinden sonra nüfusa kayıt olan çocuk sayısı ve oranı;
- 14 İntihar hızı ve intihara teşebbüs sayısı;
- 15 Suça sürüklenmiş çocuk sayısı ve oranı;
- 16 Kişi ve mala karşı işlenen suçlarda davacı, davalı, dava sayısı, davalı oranı;
- 17 İstismara uğramış çocuk sayısı ve oranı;
- 18 Evsiz (barınacak yeri olmayan) insan sayısı ve oranı;
- 19 Koruma ve bakım altında bulunan kişi sayısı ve oranı (çocuk 0–17, yetişkin 18–64, yaşlı 65+, engelli);
- 20 Koruma ve bakım için sırada bekleyen kişi sayısı ve oranı (çocuk 0–17, yetişkin 18–64, yaşlı 65+, engelli);
- 21 Sosyal güvenlik kapsamındaki insan sayısı ve oranı (çalışan, emekli ve bakmakla yükümlü olunan);
- 22 Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıflarından ve 2022 sayılı kanundan yararlananların sayısı ve oranı;
- 23 Dernek, vakıf, sendika sayısı, üye sayısı ve sendikalaşma oranı;
- 24 Sağlıklı suya hiç ulaşamayan hane oranı;
- 25 Yeterli atık sistemine hiç ulaşamayan hane oranı.

önce çocuklar

Türkiye’de Çocuklar için İyi Yönetişim, Koruma ve Adalete Doğru

Önce Çocuklar neyi başaracaktır?

Önce Çocuklar ile Türkiye tüm kız ve erkek çocukların korunma haklarını güvence altına almaya kararlıdır.

Önce Çocuklar, giderek yaygınlaşan çocuk ihmal ve istismarı ve çocukların ana-baba bakımından yoksun kalma sorunuyla mücadele etmek için, sistematik araştırma, izleme ve veri toplama, önleme çalışmaları ve çocukların korunmasına yönelik daha fazla politika ve yasa geliştirilmesi gibi yollarla kurumsal duyarlılığı ve kapasiteyi artıracaktır:

- çocuk adalet ve koruma sistemlerinde görevli profesyonellerin çocuk haklarını koruma ve gerçekleştirme kapasitelerinin güçlendirilmesi;
- kanunla ihtilafa düşen çocuklar için alternatif uyuşmazlık çözüm mekanizmaları sağlanması;
- sistem dışında kalan çocuklara telafi eğitimi ile ikinci bir fırsat sağlanması;
- aile arabuluculuğu ve alternatif bakım-koruma modelleri dahil olmak üzere önleyici mekanizmaların devreye sokulması;
- ana-babaları veya onlara bakmakla yükümlü kişilerle birlikte yaşamayan çocuklar için kurumlara yerleştirme yerine alternatif aile ortamları sağlanması;
- kurumlarda ve koruyucu ailelerin yanında yaşayan çocukların bakım ve korunmalarına yönelik asgari standartların geliştirilmesi;
- haklarından yararlanmaları ve kendilerini koruma bilincine sahip olmaları için ergenlerin yaşam becerilerinin geliştirilmesi.

Önce Çocuklar projesinin başarısı, Binyıl Kalkınma Hedefleri’ne ulaşılmasına — özellikle Binyıl Bildirgesi’nin güç durumdakilerin korunması ile ilgili 6. bölümünde yer alan hedefe katkıda bulunacak — ayrıca çocuk hakları alanındaki reformların uygulanmasına destek sağlayarak Türkiye’yi ÇHS ve AB’nin standartlarına uyumda daha ileri bir konuma getirecektir.

Okurlarımızın bültene ilişkin görüşlerini çok merak ediyoruz. Görüş ve önerilerinizi iletmek için bizimle temasa geçebilirsiniz:

Önce Çocuklar AB mali katkısı ile yürütülen proje,
UNICEF, 2. Cadde, No. 11, Birlik Mahallesi, 06110 Çankaya, Ankara, Türkiye